

Mîr Ceiferê Dasinî

Xêrî Bozanî

- Mîr Ceiferê Dasinî.
- Lêkolîneka mêjûyî.
- Xêrî Bozanî.
- Ji weşanên rêveberîya giştî ya karubarên êzîdîyan li wezaretê ewqaf û karubarên ayînî / hewlêr / zincîre (3).
- Jimara spardinê ()
- Çapa êkê
- Çapxana :
- Derhênana hunerî :
- Hemû maf bo rêveberîya giştî ya karubarên êzîdîyan di parastîne.

Naverok

- Pêşgotin.
 - Peyveka pêdivî.
1. Rewşa Kurdistanê li serdemê Ebasîyan û heta ragehandina şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî li sala (839z-224k).
 2. Mîrgeha Dasin.
 3. Jîyana Mîr Ceiferê Dasinî.
 4. êgerên helbûna şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî bidijî dewleta Ebasî.
 5. Rûdanên şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî û çawanîya şkestina wî.
 - Encam.
 - Rasparde.
 - Jêder.

Bêşgotin

Nivîsîn u vekolîna mêjûya kurdên Êzîdî, karekî asan nîne, belku karekî gelek bi zehmete, u dirustkirina pertukekê li ser vê çendê ez di bêjim karekî gelek zehmettîre. Her bo vî çendê sîyasetmedar u danerê Engilîz yî navdar Winstun çirçil dibêje: "danana pertukekê muxamereyeka mezine... ". Buçî nivîsîn u vekolîna mêjuwa Êzîdîyan karekî bi zehmete? Gelek eger hene: Êk, nebûna jêder wiserçawan. Dû, kurdan bigiştî wÊzîdîyan bi taybetî giringî nedaye nivîsandina mêjûya xo. Sê, bîyanîya mêjûya me nivîsandî ye widemî bîyanî mêjûya te binivîsin dî wekî berjewndîyêt xo nivîsînî ne wekî me bivêt. Evca dîtina rastîya mêjûyî dinivîsîna bîyanîyanda ku behra pitir derpirynî ji berjewndîyêt wan hêz u dewleta diken, ku welatî me dagîrîkirîn, pêdivî vekulîneka wirde wişiruvekirineka kure. Divî pertukê da nivîserî bêkol kirîye bigehite hindek rastîyên dîrokî. Ji wan jî ku Mîr Ceifer Mîrekî kurdî Êzîdî ye, u ji binemaleka dêrîn ji çîna pîrên hesilmeman, ji eşyra dumlîyan, u Mîrê Mîrgeha Dasinîya kurdî bûye, yaku dewleta Ebasî her ji destpêkê pêkol kirî vî Mîrgehê jinavbibet. Ne Mîr Ceifer bi bizavê rabûye da dewleta Ebasî ji navibibet, belku vî dewletî pêkol kirîye Kurdistanê dagîr biket, u Mîrgehên kurdîyên serbixî wek Mîrgeha Dasinî ji navibibet.

Bi rastî belavkirina vê pertukê, li ser Mîr Ceiferê Dasinî, di wextekî gelek guncay da hat. Çunke li van salên dumahîyê vekolînek hatî ye belavkirin li guvara zankoya dihok (perbenda 12 hijmar 1), li dor bizava Mîr Ceiferê Dasinî bi navî: "hirike cifir alkirdî fî hid axlîfe Alimtêm Ballih albasî "ya berêz feriset merî. Her çende min nevêt divî pêşgotinê da gengeşa boçunên wî bikem, lê fere bêjim ku kak ferisetî hemu şîyanên xo terxankirîne bo selmandina van xala: Êk, Mîr Ceifer ne li ser aynê Êzîdîyatîyê bû, belku Mîrekî kurdî musulman bû. Dû, Mîr Ceifer ne ji hozên Dasinî yan dumilî bû. Sê, deverên bizavê lê destpêkirî ne devereke Dasinî nişîne yan Êzîdî nişîne. Dîyare merema serekî ya kak ferisetî ji vê vekolînê ew bûye, ku gumanê bêxte wê boçona ku behra bitira mêjûnivîs u nivîserên kurd bo çwîn, li dor eêlî Dasinî-Êzîdîyî Mîr Ceiferê. Ji lewra ew sersurmayî maye, çawa leşkerê îslamê yê dewleta Ebasî piştî jinavbirina bizava Mîr Ceiferê pêçewanî şerîyeta îslamî serderîyeka tund digel xelk u layengirên Mîr Ceiferê kirîye, demê genc u zelumên wan kuştin, u jin u zarok u pîr u kalên wan sebî kirîn u birîne Tikirîtê. Ez di bêjim leşkerê Ebasî ev serederîya tund digel wan kir jiber ku Dasinî-Êzîdî bûyne, u ev çende pêtivî belge wijêdera nîne, wiheta noke bav wikalên me dibêjin, ku ew Êzîdîyên leşkerî Ebasî, li serdemê Mîr Ceiferê Dasinî, birîne Tikirîtê, sefera xo di înanê lalişê.

Gelek xalên dî hene divekolîna kak ferisetî da, min divîya gengeşê li ser bikem, lê li derfeteka dî dê bi têt u teselî behis keyin. Tinê min divêt bêjme nivîser u mêjûnivîsên me, ku ne her tiştî di jêderên mêjûya da hatî, çi îslamî çi sirîyanî, di rast u duristin, çunke wan wek dîtina xo mêjûya me ya daye nivîsîn, u her kes yî azade zanîyarîyên dinav jêdera da bikaribînit bo selmandina boçunên xo.

Lê demê em pêkolê dikeyin hindek berperên veşartî yên mîjûya xo dîyar bikeyin, u ev karê pîroze yê ku kak Xêrî Bozanî nivîserê vê pertukê pêrabûyî, bedaxewe dê bînîn ku hindek nivîser u vekoler yên heyin, bi hindek ecndên taybet u bi aydolociyeka peyrewkirî vekolînê diken, da ku hindek rastîyên dîroka me ya pirî tirajîdîya beruvajî bidene xoyakirin, li bin perdeya vekolîna zanistî. U eve karekî gelek metirsîdare, ku tine dujminên milletê kurd pî radibin.

Bi her hal dest xoşîyê li nivîserê vî pertukê dikem, ku zehmeteka mezin ya kêşayî bo vekolîna serdemekî mêjûyî ji mêjûya me ku gelek zanîyarîyên me li ser dikêmin, u hêştta gengeşeka zor dinav vekoleranda heye li ser rûdan u kesayetîyên wî serdemî. Bawerdikem ev pertuke, dê wî boşaya mezina dinav dîroka meda hey, ta radîyekê pir ket, bi taybet ku nivîserê vî pertukê, hemû corên zanîyarîya u jêderan bikaranîne bo çespondina boçonên xo, u şirovekirineka baş bo rûdanên wî wextî ya kirî. Dûbare daxwaza

serkeftinê dikem, bo nivîserê vê pertokê, kak Xêrî
Bozanî dikem, û nexşe li berihemên baştir.

Dr. Ednan Zîyan Firihan
Zankoya dihok
beşê vekolînên mirovayetî u civakî
Dihok 9/9/2011

Peyveka pêdivî

Mêjûya kurdî ya pire ji bergirî û şoreş û bizav û şer û serkeftin û xopanan, pitirîya berperên vî mêjûyî bi xûnî dinivîsîne. Kurd çunkî xwedan bîru bawerên kevne, çunkî xudan kelitur û rewşenbîrîyeka taybete, çunkî xweyê xwe û samanekî siruştî yî bi bihaye, çunkî neyî amade ye dest jivî hemûyî berde û neyî fêre desta ji kesekî re dane ser yek... Behra wan her tim di mêjûyêde ronidik û xûn bûye.

Helbete ji alî nivîsîna mêjûyî ve jî zulim lî hatî ye kirine û pitirîya serbor û serihatîyên bi serî wana hatîn, ji alî bîyanîyan ve hatî ye nivîsandine.

Lewra dema li ser rûdaneka mêjûyî an li ser kesayetîyeka kurdî ya mêjûyî dinivîsîn, ji ber kêmiya jêderan gelek tengav dibîn, û di vî lêkolînêde derdî min ev bû.

Min lêkolîna xwe li ser Mîr Ceiferê Dasinî amadekir, ji beriku ev Mîrekî kurdî Dasinî (êzîdî bû, ku eve berî 1168)) salan bergirî ji: Ax û ayîn û bîrubawer û keliturî bav û kalên xwe kirî, û zulim û zordarî li ser milletî xwe qebûl nekirî û nevîyayî bîyanî hukmî li Mîrgeha wî bikin, ji lewra serikêşîya milletî xwe kir û şoreşek pêkanî, ku hemû dewleta Ebasî pêve mabû heyirî, û bi egerî wî şoreşî karî heta niha navudengî xwe dinav mede mîna serikirdekî palewan û çirayekî her tim geş biparêze û bihêle.

Ev lêkolîne me li ser çend beşan dabeşikir, û me hewlda her beşekî bi kurtî binivîsîn û xwe ji dirêje gotinî dûrîkir, taku hemû pêkive wek babetekî kut û têr û tesel lî were, ku her xûndevane bikaribe mifaî jî werbigire.

Sipas bo mala êzîdîyan li Oldinborg, ku eve bo cara didiwane konfransan li dor kesayetîyên kurdên êzîdî girêdide, û bi bawerîya min ev kare ji her karekî din pîroztir e ku mal û Bingehên êzîdîyan xwe pêve mijûl bikin, çunkî ev kar bi mifane û dimînin sax, destxweşyê li hemû xebatkarên mala êzîdîyan li Oldinborg dikim. Sipas bo her kesekî alîkarîya min di warê peydakirina jêderan de kirî.

Hîvîdarim min karîbe tişteki bikim hejî navî Mîrê Dasinîyan (êzîdîyan) Mîr Ceiferê Dasinî be. Û pêşwext daxwaza lêborînê li ser her kêmasîyeka hey dikim.

Xêrî Bozanî
Hewlêr 22/9/2009

(1)

**Rewşa Kurdistanî * li serdemî Ebasîyan û heta
ragehandina şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî li sala
(839z-224k).**

Desthelatdaya Ebasîyan li rojihelatî–Îraqa niha–Nêzîkî524) salan vekêşa, anku ji (132k-656k) vî demî dirêj bi sedan rûdanên sîyasî û leşikirî û hembêz kiribûn, bi dehan millet li jêr hukumdarîya vî desthelatî bûn, û morika eskertarî sîmayî serekî yî sîstemî hukmî wan bû. Elbete kurd jî ji wan milletan bû yî ku jîyara xwe li jêr sîyaset û desthelatdaya Ebasîyan bi rêve dibir. Lî kurdan rolekî berçav di sîyaseta dewleta Ebasîda nedileyizand û peywendîyên wan digel dewletî gelek di sinurdaî bûn, belku kurd her mijûlî xwe bûn û ji nav dol û çîyayan dervedkeftin, anku berovajî tirik û farisan, ku evan xwe bi hêz vekişande dîraqêde û berew bexda û Samira çûne dinav mofkên dewleta Ebasîde (1) ji lewra jî dibînîn pêkhatên leşikirî Ebasîyan ji: Ereb, tirik, faris, feraxne, esirusnî ye.... Hitid, yî pêkanî bû (2) lî qet navî kurdan dipêkanîna leşikirî ferimî yî dewleta Ebasîde nahêt, bitinî kurd dinav leşikirên biçûk da hebûn û ew jî bi rêjeyeka kêr û egerî kêr pişkdariya kurdan dinav leşikirî fermîde dizivirte dû egerên serekî :î yekemîn kurda bixwe xwe ne dida pêş û nedivîyan biçine dinav leşikirîde û egerî didiwan ewbû ku bawerîya Ebasîyan bi kurdan nedihat (3). Girove li ser vî yekî ew e ku di hemû

mêjûya dewleta Ebasîde, nabînîn ku kurdekî pileyeka bilind û hestîyar wergirtbe û ewên ku hindek pilejî wergirtîn bi hejmara tilîyên destan e û pileyên wan jî çi hesabeka wesa jêra ne dihat kirin, her ji bo nimûnî:

Herbî kurî ebdillayî rawindî: Berpirsî polîsên bexda û paşî yî yên mûsil bû.

Îsayî kurî yezdî enîruz: Berpirsî cilubergên binemalî bû.

Mûsayî kurî îsayî kurdî: Nivîskarî (xezlî kurî rebî) bû.

Elî kurî îsa: Ji reşekên (yehîyayî kurî Xalidî bermekî) bû.

Cîlûye yî kurdî: Reşekî (Mamûn) î bû (4).

Herçend e dête gotin ku kurdan gelek parêzivanî ji dewleta Ebasîyan re kirî ye, lî mêjûnivîsên musulman û ereb hinde pûtî nadene vî alî û zêde dakokî li ser vî yekî nakin (5).

Gelek mêjûnivîs bo hindî diçin ku bi temametî çîyayên kurdan ne li jêr desthelata Ebasîyan da bûn, û leşikirî îslamî her ji serdemî emerî kurî Xetabî(640 z-20k) were nekarî bû bigehe hemû deverên kurdan, jiber çîyayên wî û neşarezaya wan di rêyande (6).

Li destpêka serdemî Ebasîyan, û bi taybet li serdemî xelîfe (ebu Ceifer elmensur) ** _ anku li sala (768z-149k) _ çavên wan keftine welatî kurdan, hingî ebu Ceifer Al_mensur wezîrî xwe (Xalid kurî bermek) *** hinarte nav kurdan ta ku

welat û axa wan bêxte jêr desthelata xwe (7) û ji mûsil hêriş birine ser welatî kurdan, hingî devera (adîya îh)–Badînana niha-li jêr desthelata (Mîr kuhezî Dasinî) **** bû, ku hukmî wî li deverên: Sind, zaxo ya niha, û baedirî û çîyayên dasin û devera akirî û zêbar bû (8).

Li serdemî xîlafeta (mutesemim bîlah) ***** gelek şoreş û bizavên nerazîbûnî bidijî desthelatdaya Ebasîyan û sîyaseta wan xweyabûn, û bi taybet li welatî kurdan, egerî serekî jî ewbû ku Ebasîyan sîyaseteka wekhevî dinavbera milletên li jêr desthelatdaya wêde peyrew nedikir, herwesan rêz li dîyanet û bawerîyên heyin nedigirt, û tirik bi kardînan bidijî şoreş û bizavên bidijî wan radibûn (9) ji bo vî çendî jî (mutesem) î palpştîya tirikan werdigirt, û hovatî û Dijwarîya mutesemî mîna ya tirikan bû, û ewî hîç pûte bi pirsên rewşenbîrî û şarstanîyetî nedikir, belku her û her mijûlî şer û talankirin û wêrankirinî bû (10).

Mutesemî hewlên mezin didan ku bizav û şoreşên li Kurdistanî û teberstanî û xorstanî binibirbke û jinavbibe, ji wana jî bizava babkî xuremî û mazîyarî û mehdî li Botan û bizava îshaqî û şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî.... Û gelek serikirdên mezin yê tirik dihinartine şeran jibo jinavbirina wan bizav û şoreşan mîna: Afşîn, eytax, ebdila kurî enesî ezdî (11)).

Dîyartirîn bizav û şoreşên kurdan bi dijî dewleta Ebasîyan:

Bizava elfezlî şeybanî.
 Bizava Welîd kurî teyfî şarî.
 Bizava ebu emir û li şehrezur
 Bizava ebdilselam li amêdî.
 Bizava misawrî kurî ebdilhemîdî şarî.
 Bizava kurdên yeiqubî.
 Bizava kurd û şoreşa zinca.
 Bizava elî sedeqe û kurî wî zirîqî.
 Bizava mûsayî kurdî.
 Bizava serokên kurdan li dewruberên mûsil.
 Bizava şerdarî kurdî.
 Bizava kurdên meranî.
 Bizava kurdên Celalî li şehrezur.
 Bizava îshaqî kurdî li dormandorî wast–Başûrî
 îraqî - .
 Bizava kurdên şehrezur û nedana baca.
 Şoreşa Mihemed kurî bîlalî hezbanî.
 Şoreşa Ceifer kurî Mîr hisênî (Hesenî) kurdî.....
 Hitid.
 Anku dikarîn bibêjîn serdemî Ebasîyan serdemekî
 pirbû ji bergirî û şoreş û şer û kuştin û
 talankirin..... Hitid, bi taybet li welatî kurdan.

* di wî serdemîda ne digotinî (Kurdistan) belku digotinî: Cihî kurdan û jiber pêdivîya zanistî em jî di nivîsîn cihî kurdan.

** ebu Ceifer elmensur: Ji sala 745 –775 destelata Ebasîyan didetî dabûye.

*** Xalid kurî bermek: Wezîrî mezin, li sala 165 k yî mirî.

**** Mîr kuhezî Dasinî: Anku Mîr kuhdzî Dasinî, dibêjin ji Mîrên yekemên yên Dasinîyan bû wî ji eşîreta dumbîlî bû.

***** mutesemim bîlah: Navî wî ebu îshaq Muhemed kurî harun eliresîd kurî mehdî kurî mensur. Li sala 179k. Piştî mirina birayî wî (Mamun) celewa hukmî ya kefitî ye destî. Li sala 221k, bajêrikî Samira avakir û kire paytextî xwe, gelek keribên wî ji xwandin û zanistî û rewşenbîrî vedibun, û dibêjin yî

nexwêndewarbû, bitinî guhî wî li eskertariyetî bû. Sala 227k li Samira yî mirî. (ûw. Wikipedia. Org)

- 1 -bid alcbar alcirmid, harun Alirşîd, c1 , bîrut, 1956 , ê (185 -186).
- 2 -niman pabit, alendî ye fî aldule albasî ye, bixidad, 1956 , ê (215 -217).
- 3 -zîrar êdîq, alkurd fî alêr albasî hitî micî* albwihiyin, agiruhe macsitîr, Alimlizme.
- 4 -binêre: Tarîx albirî +tarîx Alimwêl + alkamil fî altarix, c5 , ê (20) + micim albldan, c 2 , ê (236).
- 5 -zîrar êdîq, jêderî berî.
- 6 -tuma Alimircî, Alirosa*, ribih ûç hiwaşîh albîr abuna, gibe Alimwêl, 1966 , ê (58).
- 7 -ribu zikirîya alazdî, tarîx Alimwêl, çimin hiwadip am 149hcirî ye.
- 8 -rinur Alimay, alakirad fî bihidînan, ê (25).
- Herwesan: Ribu zikirîya alazdî, tarîx Alimwêl, ê (229).
- 9 -Seyid xudêda, kovara gazî, jimare (31) sala 1998
- 10 -di. Faruq mir, axlafe albasî ye, ê (209).
- 11 -şimu qasim, Mîr cifir aldasnî, micle laliş, aldid (10) ê (43).

=====

Kurdên Êzîdî pişkdarî didamezirandina gelek Mîrgehên kurdande kirî ye, ev Mîrgeh bi temametî ji dewruberên xwe dazadbûn, lî mixabin herdem wan dewruberan hewil didan û pîlan dadirştin bo jinavbirina van Mîrgehên, jiber vî yekî ev Mîrgeh tûşî çendîn leşikirikêşîyên wan dibûn, ku dencamde xelkekî zor dibuwe qurbanî, ji lewran hukumdariya gelek ji van Mîrgehên ya kêmbû, gelek caran berbîyavî desthelatdariya hindêk ji van Mîrgehên nepitirbû ji bajêrekî, jiblî Mîrgeha şêxan ku li ser şûnwarên Mîrgeha dasin hatibû damezirandin.

Mixabin pêzanînên me li dor Mîrgehên êzîdîyan damezirandin dikêmin, bi taybet ewên berî hatina şêx adî kurî musafirî hekarî bo perstgeha laliş, ewjî jiber kêmiya jêderan û nepûtepêdana wan Mîran bi nivîsîna mêjûyî û pitir pûtepêdan bi vegêrana zarekî, xo heke hindêk pêzanîn mabin jî ew firmanên bi serî êzîdîyan hatin ter û hişik pêkive yî sotî. Bi vî çendî pêzanîn li dor çelengîyên: Sîyasî, dînî, aburî û civakî yên van Mîrgehên gelek dikêmin. Ji lewrajî dî hewil deyn û bigoreî jêderên berdest çendekî li dor Mîrgeha dasin bideyne xûyakirin.

Bo cara êkî navî (dasin) dipertukên aşurîde hatî ye, ku sinurên îmbiratorîyeta xwe digel sinurên devera dasin, yan devera Dasinîya destnîşan kiribûn, ew jî berî2000)) dû hezar salan berî zayînî bû.

Herwesan navî dasin dinivîsîneka dî ya aşurîde hatî ye, ku dizivire destpêka çerxî heftî berî zayînî 1)).

Dîsan navî dasin dijêderên îslamî jî da hatî ye mîna di pertukên: (fituh albldan) (2) û (micim albldan) (3) zêdebarî vî çendî jî navî dasin diçendîn jêderên kenîsa rojihelatî da hatî ye û herwesan dipertukên geryokên rojihelatî de (4).

Ber bîyavî Mîrgeha dasin devereka berfireh bixweve digire, ku parçên başurî rojavayî ji devera behdînan bixweve digire û senterî Mîrgehî bajêrî (beled) bû, ewjî dikeve serlêva rojihelatî ya robarî dicle li bakurî mûsil û noke dibîjnî Dihok û hingî deverên şoş (merc û akirî) û silêvanî û nêrwe û rêkan û şêxan û zaxo û sindî bixweve digirtin (5) û Dihok bi senterî Mîrgeha dasin ya jêrî dihate bi navkirin, ku li sala (916z-200k) hatibû damezirandin û hukumdariya wî heta sala (1226z-630k) vekêşa, paşî li ser şûnwarên wî Mîrgeha şêxan—Ku li gel Mîrgeha behdînan bû-hate damezirandin (6).

Êkem Mîrî Dasinîyan (guhezî-guhdzî-Dasinî) bû, yî ku karî bi ser behdînande zalbibe, û li wî deverî akincî be—Ku li serdemî xelîfeyî Ebasî ebu Ceifer elmensur bû—Hingî ebu Ceifer elmensur rî da wezîrî xwe (Xalidî kurî bermek) î, li sala (768z-149k) ku Kurdistanî vegirt, evî serikirdeî mûsil kire pêgeha xwe, û bi hemû şîyanên xweve hewlda Mîrgeha Dasinî bêxte jêr destî xwe, lî çunkî xelkî vî

Mîrgehî gelek bi ayîn û bîrubawerên xwe yên kevin di girêdaî bûn, razî nedibûn bikevne jêr desthelata Ebasîyan (7) û dîyartirîn girove ji bo vî yekî helbûna şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî bû.

=====

Dinan zîyan, alamarat alkurdî ye alayzîdî ye, micle kulan Alirbî, aldid (42) tişirîn alpanî, 1999 , ê (72).

Alblajirî, fituh albldan, gibe mêr, sine 1909 , ê (327).

Yaqut alhmwî, micim albldan, c 2 , bîrut, ê (42).

Şimu qasim dinanî, hisîn bik aldasnî, micle laliş aldid (8) ê (44).

Jêderî berî.

Rinur Alimay, alakirad fî bihidînan, Alimwêl, sine 1960 , ê (63).

Şimu qasim, Mîr cifir aldasnî, micle laliş, aldid (10), ê (42).

=====

(3)

Jîyana Mîr Ceiferê Dasinî

Heke hinek zanîyarîyên kê m li dor şoreş û şerên Mîr Ceiferê Dasinî dizikên hinek pertukên kevinde bi dest bikevin, mixabin zanîyarîyên li dor roja bûn û jîn û jîyar û kes û karên... Vî Mîrî her êkcar dikêmin, û ew zanîyarîyên heyin jî bi têr û teselî behsî lî naken û renga hindek ji wan zanîyarîyan dihevdi jî bin. Belî her çawabtin emî hewilbiden liqatekî dinav wan jêderên kê m yên berdestde biken û hindek hevberikirin û şirovekirina bikeyin belkî bikarîbin bigehîne hinek rastîyan û çend tîrêjkên ronahî berdeyne jîyana mijawî ya vî Mîrî.

Hemû mêjûnivîs rêkdkevin ku navî wî (Ceifer) e, lî li ser rastîya navî babî wî rêknakevin, her bo nimûne: Hindek mêjûnivîs dîyar dikin ku navî wî (mîhir ceş) e, û hindekên din dibêjin (mîhir cêş) e, lî gelean jî bi navî (feher ces) û (mêr xweş) yî bi navikirî1). Her çend e ev mêjûnivîs heta dawî li ser rayên xwe dirijid nabin, lî nabî rayên wan li pişt guh pavêjîn.

Komeka mêjûnivîsên din navî wî dikene (pîr hesin) (2) an (pîr Hesin) (3) anjî (Mîr Hesin) (4). Li vêderî heke hevberîyekî dinavbera van herdû core rayande bikeyin, wî ji mere zû, û bi sanahî rastîya navî wî xweyabibe, cunkî navên mîna: Mîhir ceş, mîhir cêş, feher ces, mêr xweş... Ne di mişene ya dikarîn bêjîn her nebûyine û nînin li wî devera ku malbata Mîr Ceifer lî dakincî, û navên li wî deverî

di berbelav her ji hingî were û heta niha didîyarin û mîna navên henî li wî deverî nebûyine û niha jî nînin.

Ji ber vî yekî dikarîn bêjîn ku rayî didiwan ji yî yekî rasttir e, û dîsan jî cudahî dinavbera (pîr hesin) û (Mîr hesin) û (Mîr Hesên) de, nîne û gelek caran di zimanî kurdîde pîta (h) û (h) cihên hevdû digirin. Herwesan ew pîr bû û ji çîna olî ya pîran bûye, ji lewra hindêk caran bi Mîr û hindêk caran bi pîr navî wî hatî ye. Li vir dimîne bizanibîn ka navî babî pîr hesin çî bû?

Di jêderêkî da hatî ye dibêje, ku navî babî Mîr Ceifer, pîr hesin meman bû (5). Taradeyeka zor ev raye rast dibêje, herwesan çî jêderên din berovajî vî çendî negotîne.

Piştî ji mere xweyabûî ku (Mîr Ceifer kurî pîr hesin meman) e, kêşeyeka din li dor navî eşîreta wî xwe di havêje qadî. Rehmetî enwe mayî di pertuka (alakirad fî bihidînan) de, dibêje ((navî eşîreta Mîr Ceifer heta niha nehatî ye zanîne û xudanî pertuka dasinaî dibêje: Ceifer serokî eşîreta Mizûrîyên Dasinî bû (6). Belî mêjûnivîsekî din dibêje ku Ceifer êkem Mîrî dunblî bû, belku ji yekemîn bapîrên mezin yên Mîrên kurdên dunblî bû (7) yekî din dibêje ku ji eşîreta dostekî bû (8) yekî din dibêje ew ji eşîreta hekarî bû (9),

Lî di şerefnamêde hatî ye ku Mîr îsa digel sed xêzanên êzîdî çûne azerbaycanî û Mîr îsa ji Mîrên yekemîn yên dunblîyan bû, û dîyar e ewî piştî hingî

ya barikirî ye devera herîr—Ya niha—Paşî yî hatî ye gundî mehetî—Ya niha—Û wergêrî şerefnamî bo zimanî erebî Mihemed elî ewnî dibêje ((rengê Mîr Ceifer ji nevîyên Mîr îsayî dunblî yî kurdên êzîdî bit)) (10).

Herwesan di jêderekî din jîde hatî ye ku pîr hesin meman—Anku Mîr Hesên—Ji eşîreta dunblî (dûmlî) bû, ewên ku li deşta herîrî jîyayin û paşî koçkirîne hekar û azerbaycanî û li wan cihan man (11). Dîsan jêderekî din jî careka din dakokî li ser eşîreta mibir Ceifer dike û dibêje ew yî dunblî bû (12).

Li vir gereke em hindekî rawesitîn û van bîr û boçûnan hevberî hevbikin:

1 -ew rayî ku dibêje Mîr Ceifer yî dostekî bû, ne ji rûyî zanistî ne ji rûyî mêjûyî ve yî diruste, û ew pertuka ev raye têda hatî pertukeka edebî ye ne ya mêjûyî ye û herwesan nivîskarî wî jî edîbe ne mêjûnivîse, dîsan ne çî jêder ne çî nivîsînên din dostekîyatîya Mîr Ceifer naselmînin, lewra nikarîn pala xwe bideyne ser vî yekî û di kayin bêjîn Mîr Ceifer neyî dostekî bû.

2 -derbareî rayî dibêje ku Mîr Ceifer yî hekarî bû, jimin were ew pala xwe dide wî rastî ewa ku malbata Mîr Ceifer koçkirî ye devera hekarî, û heke malbatekî koçkire naf eşîretekî yan welatekî û bo demekî kurt yan dirêj li wir ma, û paşî vegeerîya ser şûnwarên xweve, hingî eşîreta wî malîyatî nayî gehartin, lewra li gor vî yekî dikarîn bêjîn ku Mîr Ceifer neyî hekarî buwe.

3 -hemû mêjûnivîs wesa xweya dikin ku Mîr Ceifer yî Dasinî bû, û kesekî berovajî vî rastî negotî ye. Û berî niha jî ji mera xweya bûye ka dasin li kudere û çi dever bixweve digire.

4 -herwesan pitirîya jêderan xweya dikin ku Mîr Ceifer xelkî gundî (matîs) * bû, û ev gunde bingehî komivebûna wî bû (13).

Ew mêjûnivîsên dibêjin ku Mîr Ceiferê Dasinî yî dunblî bû gelekî, jalîyekî Mîr Ceifer yî Dasinî ye û jalîyekî dî ve jî xelkî gundî matîs bû û bingehî wî jî her matîs bû. Evne hemû wî yekî diselmînî ku Mîr Ceifer ji eşîreta dunblî (dûmlî) bû.

Jidayikbûna Mîr Ceifer heta niha me di çi jêderanda nedîtî ye, lî wexerikirina wî li sala (841 z) bûye, ewjî demî leşikirî eytaxî–Serikirdî leşikirî Ebasîyan-şoreşa Mîr Ceifer jinavbirî û di encamda Mîr Ceifer jehr vexwarî û çûye ber dilovanîya xudî (14)).

Lî hovatiya eytaxî û siyaseta serikutkerane ya dewleta Ebasî wesakir ku termî Mîr Ceifer bibene Samira û li wêderî bi qinarî vekin û leşî wî bikene parçe parçe (15).

=====
* matîs: ((çêdbit mangêş-ya noke-bit, ewa ku dikeve nêva rêya suwaretûka û bamerinî)) zîrar êdîq, risale macsitîr.

((anku meheta îso, jiber navî Mîr îsoyî dunblî, yan gundî mehetî yî ku dikeve başûrî rojihelata qeza şexan û noke komelgeh bi navî mehetî ye)) şimu qasim, Mîr cifir aldasnî, micle laliş aldid (10).

Binêre:

Algbirî, tarîx algbirî, algbe Alirabe, tihqîq: Mihmid ribu alfçil abirahîm, dar Alimarif alqahire, sine 1965 ê, (118).

Alazdî, tarîx Alimwêl, alqahire, sine 1967 , ê (430).

Abin alapîr, alkamil fî altarîx, c 5 , bîrut, sine 1967 , ê (258).

Anur Alimay, alakirad fî bihidînan, Alimwêl, sine 1960 ê, (96).
Alazdî, tarîx Alimwêl, ê (436).
Algbirî, tarîx algbirî, ê (212).
Tarîx Alirihawî, Alimolif michul, ê, (29).
Şimu qasim, Mîr cifir aldasnî, micle laliş aldid (10) ê (43).
Anur Alimay, alakirad fî bihidînan, ê (96).
Mihemed Cemîl rojibeyanî, fermanirewayî dunbulîyekan le tewrêz û
dewruberîda, govarî karwan, jimare (32) mays1985bip (20).
Di. Z aldîn mêgfî risul, alwaqî ye fî aladib alkirdî, bîrut, ê (21).
Di. Bidirxan alsndî, gibî ye Alimctim alkirdî fî ridbih, kirikuk, sine 1967 , ê
(26).
Şirfname, şirfxan abdlîsî, altircme alî Alirbî ye, mihmid lî unî, ê (223) û
(323).
Şimu qasim, Mîr cifir aldasnî, micle laliş aldid (10) ê (43).
Kovarî karwan, jimare (22), salî1985 .
Şimu qasim, Mîr cifir aldasnî, ê (44).
Abu alfçil alhmwî, tarîx Alimnêwrî (wirqe 49). Mihmid rimîn zikî, mişahîr
alkird fî aldur alaslâmî, ê (158).
Abin alapîr, alkamil fî altarîx, c 5 , ê (258). Mihmid rimîn zikî, xilaêe tarîx
alkird û kirdistan, ê (130). Alaxbar algwal, gib sine 1960 , ê (402). Zîrar êdîq,
alkurd fî alêr albasî û hitî micî* albwîhîyin, risale macsitîr, Alimlizme.

=====

(4)

**Egerên helbûna şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî bidijî
dewleta Ebasî**

Bêguman çî şoreş û bizav bêê eger nahêne kirin, û hingî millet bergirî û şoreş û şera dikin demî dibînin mafên wan yê dihêne xwarin û yê dihêne tepeserikirin û xweşî û azadiya wan ya dihête têkdan.

Ji lewra şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî jî bidijî desthelat û sîyaseta dewleta Ebasî, egerên xwe yê taybet hebûn û jiwan egeran:

Hatina Ebasîyan û sepandina desthelat û sîyaseta xwe li ser deverî, tişteki bîyanî bû, belku mîna desthelateka dagîriker li deverî lêhatibû, û li hemû dem û serdemande ew xelkî ku vîyan û welat û axa wî dihête dagîrikirin bergirî dike ji bo nehêlana dagîrikeran.

Peyrewkirina sîyaseta (jêk cudabke dî zal bî), her dem sîyaseta dagîrikeran bûye, lewra bi peyrewkirina vî sîyasetî ji alî Ebasîyan ve, êdî millet û dîyanet û eşîretên ku li jêr desthelata wan beramberî wî sîyasetî dilgiran dibûn.

Zêdekirina bac û xûka li ser welatîyên li jêr desthelata wan, barî ser milî wî xelkî êkcar giran kiribû, eve jî bibû egerî wî çendî ku pitir keribên xelkî ji desthelatî vebibin.

Desthelata Ebasîyan herdem hewla jinavbirina bîrubawerên ayînî yê xelkî li jêr desthelata wî dida, û bîrubawerên desthelatî yê dînî (îslamî) bi ser wî xelkî de di sepand, eve bibû cihî dilgiranîya

wî xelkî, lewra herdem bergirî ji bîru bawerên xwe dikiran.

Dinaf xelkî bajêrên—Ji alîî musulmananive dihatine vekirin—Hindek deweyên din hebûn, peywendî bi bawerîyên van milletan hebû berî hatina îslamî1)).

Danana ebdilla kurî enesî ezdî, wek walî li mûsil, êkcar keribên xelkî deverî vekirin, çunkî evî walî bi hîç regekî rêz li bîrubawerên wî xelkî nedigirt.

Desthelata Ebasîyan bi hîç regekî rêz li neteweyên heyin nedigirt û hewil dida rewşenbîrîya erebî _ îslamî bi ser xelkî da bisepînit (2).

Çunkî tirik dibîyanî bûn ji deverî û bi hîç regekî nîyasbûn digel eşîretên deverî nebû, bi şêweyekî hovane danustandin digel xelkî dikiran û kuştin û biryin ji karên zan bûn (3).

Algbirî, tarîx algbirî, c 7 , gibe bîrut, ê (216).

Zîrar êdîq, alkurd fî alêr albasî û hitî micî• albwîhîyin, risale macsitîr,

Alimlizme.

Nifis Alimêdir.

Rûdanên şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî û çawanîya şkestina wî

Me berî niha xweyakiribû ku xelîfeyî Ebasî (ebu Ceifer elmensur) li sala (768z-149k) wezîrî xwe Xalid kurî bermek raspard bû bo ku Kurdistanî bêxte jêr desthelata Ebasîyan, û evî serikirdeî ji mûsil destpêkiribû... Û ber bi deverên din yê kurdan dihat û hewlên wî diberdewam bûn ku Mîrgeha dasin bêxte jêr desthelata Ebasîyan, li hemû caran tûşî nerazîbûna xelkî wî deverî dibû, taku ax û welat û ayîn û kelitur û kerameta xwe ji destneden, lewra herdem dibergirî dabûn, li çend dihat Ebasîyan givaştinên zêdetir li ser wî xelkî dikirin, ku her tiştekî wan bi berî ve girêbdet bihêlin û xwe bi ayînî îslamî û keliturî erebî ve girêbden, zêdebarî wî hemûyî barî wî xelkî êkcar bi bac û xûka giran dikirin... Evan û çendîn egerên din ku bizavên nerazîbûnî dinaf wî xelkîda peydabbin.

Êk jiwan şoreşên navdar yê hingî li serdemî xelîfe (mutesim bîllah) bû, ku Mîr Ceiferê Dasinî li sala (839z-224k) ragehandibû.

Mîr Ceiferê Dasinî, hingî Mîrî Mîrgeha Dasinîya bû, û li ser demî wî Mîrgehî geşekirineka mezin bixweve dîtibû.

Mîr Ceiferê Dasinî yek jiwan Mîrên kurdan bû yê ku milkeçî sîyaseta Ebasîyan nebû û bi êkcarî ew sîyasete retkirî. Bi vî yekî Mîr Ceifer buwe ji

pêşengên serbexweyî ne bitinî li devera behdînan belku li hemû deverên din yên Kurdistanî1)).

Mîr Ceifer şoreşa xwe li sala (839z-224k) li matîsî û li çîyayên dasin ragehand (2) ewjî piştî Mîr Ceifer bûye xwedan leşikir û cebilxaneka mezin (3).

Xelîfe mutesim bi metirsîya şoreşa kurdî hesîya, ji lewra ewî ebdilla kurî Seyid enesî ezdî li mûsil damezirand çyo binibirikirina wî şoreşî, ev serikirde û digelida nêzîkî70000)) serbazan berew matîs bi rêkeftin. Piştî leşikir û şoreşgêr gehiştîne hev di şerekî girin û dijwarde, leşikirî Ebasîyan karî şoreşgêrên kurdan ji matîsî derbêxin.

Dencamda Mîr Ceifer û şoreşgêrên xwe berew çîyayên dasin çûn û li wêderî çeper girêdan û dicihekî bilind û asêde xwe hesardan.

Şkestina Mîr Ceifer li şerî matîsî û çûna wî bo çîyayên dasin û mana wî li (bêdinasî), hesteka wesa bo ebdilla kurî enesî dirustkir ku ew dî bikaribe heta dawî şer bike û şoreşî binibirbke, ji lewra bi rex şoreşgêran kefit û nêzîkî mehekî şer dinavbera leşikirî wî û şoreşgêrande berdewam bû, çunkî şoreşgêrên Mîr Ceifer pitir şarezayî deverî bûn, herwesan eşîretên kurda yên wî deverî ji: Hemîdîya û hedbanîya û xelkî din yî çîyayên dasin harîkarîya şoreşgêran kirin, lewra dibînîn li dawî ebdillayî kurî enesî bi leşikirî xweve şkest û gelek hevalên wî hatine kuştin û gelekên din bi dîlî hatine girtin, hinek ji wan dîlan serikirdên leşikirî bûn û hinekên din ji kesukarên nêzîk yên ebdillayî kurî enesî

bixwe bûn û jiwana: Îsmayîlî kurî ebdillayî eltelîdî
û îshaqî kurî enesî _ Mamî ebdillayî bû _ bi vî yekî
Mîr Ceifer karî hemû deverên xwe ji desitên
ebdillayî kurî enesî derbêxt (4).

Serkeftina Mîr Ceifer bi ser hêzên (ebdillayî kurî
enesî de) karîgerîyeka geleka mezin kire ser
xelîfeyî Ebasî (mutesmî) ji lewra li sala (840z-225k)
ferman da serikirdî tirik (eytax) î, ku biçite şerî Mîr
Ceifer, evî serikirdeî leşikirekî pitir ji (150000)
serbazî pêkîna û ji mûsil berew çîyayên dasin kefite
rî, şerekî gelekî mezin û dijwar dinavbera leşikirî
eytaxî û şoreşgêrên Mîr Ceiferêde hate kirin, û ewî
şerî bo nêzîkî salekî vekêşa, lî li dawî û jiber
nebûna wekhevî dinavbera herdû leşikirande, ji
alî jimareî û çekî ve, leşikirî eytaxî bi ser
şoreşgêrên Mîr Ceifer de bi serikefî û di encamde
hejmareka zor ji şoreşgêran hatine kuştin û gelek
bi dîlî hatine girtin û yê din jî pirt û belavebûn, lî
Mîr Ceiferê nevîya bi saxî bikeve desitên dujmnî, û
mirina xwe bi baştir zanî, lewra li (841z-226k) jehr
vexwar û xwe kuşt (5).

Bi vî yekî gurya agirî şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî
vemirîya û leşikirî eytaxî berbû wan gundan û dest
bi sotin û têkdan û talankirin û yêrankirinî kir, dîl
kuştin û zarok û jin û keçik rakêşan û genc û kal bi
dîlî birine tikirît. Paşî cenazî Mîr Ceiferê Dasinî
digel xwe birine (Samira) û li wêderî û li pêş çavên
xelkî, li cihî babkî xuremî û mazîyarî, bi qinarî
vekirin û leşî wî pirt pirt kirin (6).

Bi rastî şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî, ku şoreşeka kurdî bû, metirsîyeka mezin êxiste ser dewleta Ebasî, lewra ne seyr e ku (Mesudî) û gelekên din bêjin: Şkandin û jinavbirina evî şoreşî êk ji giringtirîn destkeftên xelîfe mutesemî bû (7).
Ev şoreşe û serikirdî wî Mîr Ceiferê Dasinî, bûne kerestek bo xeyal û sirûşî helbestvanan û ji wan helbesitên bi dest me kefitîn, helbesta (baba raxî hemzanî) ye *, ku li sala 1960 rehmêtî enwerî mayî bi navî (r) li kovara ronahî de belavkiribû:

Mîrim Ceifer bizan demî me çend hizane
Îlî me yî nezane barî me yî girane
Îlî me zorî boşe yî ser be poş û goşe
Wek tev bi meî biroşe aya Heme nexoşe?
Pir dujmin û neyarîn lewra mişext û jarîn
Bi hevra koremarîn digel hev û dû di xarîn
Xûyaye wa dîyar e vî diranît neyar e
Ku yî ser û hirare lew tî mînakî mare
Dasin û hemî gund digel çend îlî riwandî
Geyisîn bi nav û çindî wayu binas û hindî
Ger hev bibin yek kêşe çima serim dîşe
Mîna mirar dikîşe neyar be dar dibîşe
Kalîn wer in bi hevra lawîn wer in bi tevira
Dest xencerên sedef ra bi saz û mazu dekira
Herin diqadî wek şêr bineyar biken sitîrî gîrê
Cihî me dî bît têt çeşin û bihazu pazîr

Xûyaye wa dîyar e vî dizanît neyar e

Ku bî seru hirare lewtî mînakî mare
 Kalîn wer in bi hevra lawîn wer in bi tevira
 Dest xencerên sedev ra bi saz û maz û defira

 Kimêdî xo li meydanî bezîne debanî xo tû zûrda
 dawêşîne
 Bi dengî zincewî li dijmin bike qîr bî pakî xo li nav
 wanda bi hejîne
 Kurêt dasin wekî Rostem li peî te li bejna wan zirî
 û kum zirîne
 Bi rîmet da bijîn Ceifer hemû dem neku serşor bi
 dîm û dil xwîne (8).

=====

* baba raxî hemzanî: Li sedî (sî) yî koçî yî jîyayî, ji eşîreta hemzanî bû, û ew eşîrete wicaxeke ji wicaxên eşîreta riwadî–Rawendî ya bi navudeng û boş li çîyayên Dasinîya.

Zîrar êdîq tufîq, muçwan hul tarîx alîzîdî ye walîzîdîyin, micle laliş, aldid (5), ê (114).

Abin alapîr, alkamil fî altarîx, c5 , ê (58).

Abin duhî ye, alnbiras fî tarîx xilfa binî albas, bixidad, 1940 , ê (73).

Binêre:

Alazdî, tarîx Alimwêl, ê (431).

Abin alapîr, alkamil fî altarîx, c 5 , ê, (208) û (258) û (360). C6 ,57) ˆ) û (58).

Mihmid amîn zikî, xilaêe tarîx alkird û kirdistan, ê (104).

Rinur Alimay, alakirad fî bihidînan, ê (73).

Binêre:

Abin alapîr, alkamil fî altarîx, c 5 , ê, (258) û (260).

Alazdî, çimin tarîx rixbar am 222 hicirî ye.

Alhmwî, altarîx Alimnêwrî, wirqe (49).

Alaxbar algwal, gibe sine 1960 , ê (402).

Mihmid amîn zikî alakirad, ê (104).

Mihmid amîn zikî, mişahîr alkird fî aldur alaslamî, ê (158).

Mihmid amîn zikî, xilaêe tarîx alkird û kirdistan, ê (130).

Zîrar êdîq, alkurd fî alêr albasî û..., risale macsitîr, Alimlizme.

Abin duhî ye, alnbiras fî tarîx xilfa binî bas, ê (73).

R (enwer mayî) kovara ronahî, jimare (3) sala 1960 bip (5 -12). (çunkî helbest ya dîyar e û bi sanahî di were famkirin me bi pêdivî nedît şirove bikin).

Encam

Desthelata Ebasîyan bi ser kurdan de mîna desthelateka dagîriker bû, û her mîna dagîrikeran jî danustandin digel kurdan dikir û bawerî bi wan nedanî, kurdan jî xwe bernedda naf damudezgehên dewleta Ebasî, û dikarîn bêjîn nîv veqetîyanek dinavbera herdû alîyande hebû. Mîrgeha dasin yek ji Mîrgehên kurda yên mezin û giring bûye, û rîlekî berçav di mêjûyî de leyizandî ye.

Navî Mîr Ceifer (Mîr Ceifer kurî Mîr-Pîr-Hesin meman) e, û ji nevîyên Mîr îsayî dunblî ye, ji çîna pîraye û ji eşîreta dunblî-Dûmlî-Ye. Gundî matîs- Meheta noke-Bingeh û cihî xirivebûna leşikirî wî bû. Piştî şoreşa wî şkestî, li sala (841z-226k) jehr vexwarî ye û xwe kuştî ye.

Newekhevîya hêz û hejmara serbazan, ji dîyartirîn egerên şkestina şoreşa Mîr Ceifer bû.

Rasparde

Mîrgeha dasin û şoreşa Mîr Ceiferê Dasinî, bikevne di nav mêjûya kurdîde li xwandingeh û zankoyên Kurdistanî.

Pêşnîyaz dikim peykerekî Mîr Ceiferê Dasinî, li komelgeha mehetî _ ser bi qeza şêxan, başûrî Kurdistanî _ bête dirustkirin.

=====

Jêderan

Bi zimanî erebî:

Abin alapîr, alkamil fi altarîx, alacza• alxamis û alsadis, dar alkitab Alirbî, bîrut, 1967 .

Yaqut alhmwî, micim albldan, alcza• alpanî, dar êadir, bîrut.

Abî alhsin alblajirî, fituh albldan, nişirih êlah aldîn mincid, gibe mêr, sine 1957 .

Abin dihî ye, alnbiras fi tarîx xilfa• binî albas, liq lih: Bas alzawî, bixidad, 1946 .

Ribu zikirîya alazdî, tarîx Alimwêl, tihqîq lî hibîbe, alqahire, sine 1967 .

Ribu alfçal alhmwî, altarîx Alimnêwrî, nişire üç fiharsih: Bigirs xirbaz nîwfc, musku, 1960 .

Algbirî, tarîx algbirî, algbe Alirabe, tihqîq: Mihmid ribu alfçil abirahîm, dar Alimarif alqahire, sine, 1965 .

Şirfname, şirfxan albdîsî, altircme alî Alirbî ye, mihmid lî unî,

Niman pabit, alendî ye fi aldule albasî ye, bixidad, 1956 .

10 . Bid alcbar alcirmid, harun Alirşîd, c1 , bîrut, 1956 .

11 . Mihmid amîn zikî, tarîx aldul û alamarat alkirdî ye, ribih: Mihmid lî unî, bixidad, 1945 .

12 . Mihmid amîn zikî, mişahîr alkird û kirdistan fi aldur alaslamî, c1 , niqlih alî Alirbî ye kirîmtih, bixidad, 1945 .

. Mihmid amîn zikî, xilaêe tarîx alkird û kirdistan, ribih: Mihmid lî unî, bixidad, 1961 . 13

14 . Rinur Alimay, alakirad fi bihidînan, Alimwêl, sine 1960 .

15 . Di. Z aldîn mēgfî risul, alwaqî ye fi aladib alkirdî, bîrut,

16 . Di. Bidirxan alsndî, gibî ye Alimctim alkirdî fi ridbih, kirikuk, sine 1967 .

17 . Zîrar êdîq, alkurd fi alêr albasî û hitî micî• albwîhîyin, risale macsitîr, Alimlizme.

18 . Tarîx Alirihawî, Alimolif michul.

19 . Bid alcbar alcirmid, harun Alirşîd, c1 , bîrut, 1956

20 . Niman pabit, alendî ye fi aldule albasî ye, bixidad, 1956 .

21 . Tuma Alimircî, Alirosa•, ribih üç hiwaşîh albîr abuna, gibe Alimwêl, 1966

22 . Dinan zîyan, alamarat alkurdî ye alayzîdî ye, micle kulan Alirbî, aldid (42) tişirîn alpanî, 1999 .

23 . Şimu qasim dinanî, hisîn bik aldasnî, micle laliş aldid (8).

24 . Şimu qasim, Mîr cifir aldasnî, micle laliş, aldid (10).

25 . Zîrar êdîq tufîq, muçwan hul tarîx alizîdî ye walizîdiyîn, micle laliş, aldid (5).

26 . Di. Faruq mir, alxlafe albasî ye.

Bi zimanî kurdî:

Mihemed Cemîl rojibeyanî, fermanirewayî dunbuliyekan le tewrêz û dewruberîde,
govarî karwan, jimare (32) mays1985 ,

Kovarî karwan, jimare (22), salî1985 .

Seyid xudêda, kovara gazî, jimare (31) sala 1998 .

Enwe mayî, baba raxî hemzanî, kovarî ronahî, jimare (3), sala 1960 .

Ji malperên enterinê .

